„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 164. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 30. ОКТОБРА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Пролистајте све независне српске листове и с једне и с друге стране Саве и Дунава, и с једне и с друге стране поноситог Велебита, па ћете у свима наћи извештаја из поносне Босне и Херцеговине, где се тамошњи народ тужи, жали и богу вапије у помоћ за стање, под којим он живи од неколико година. Искрене сиротињске сузе, топле молитве и од срца уздисаје видиш у сваком допису, у свакоме гласу. Колико ли је већ тога написано!? Колико ће се тога још написати и износити на видело жалосно стање тамошњега народа!? И колико ће још меродавни кругови окрећати своје главе, заклапати очи и затварати уши, да не чују и не виде, како је тамошњем народу!? За наш народ у Босни и Херцеговини људи су без срца, а небо је високо; он може да уздахне заједно са песником: „Суза моја нема родитеља, над-а-мном је небо затворено, не прима ми плача ни молитве!“

Сетите се, шта је свега било у Босни и у Херцеговини у овим задњим годинама; опомените се онога, што је тамошњи народ морао да поднесе и што још дан данас подноси! Збачен је митрополит Хаџи-Сава; протерани су сви слободоумнији и одрешитији Срби из других крајева; православне црквене књиге штампане су у Сарајеву без пристанка свију црквених поглавица; збачен је доњо-тузлански митрополит, јер није хтео да пристане на издавање црквених књига у Сарајеву; босанско-херцеговачки батаљони одведени су из рођених им крајева против установа берлинскога конгреса; порези су све већи и неједнако одмерени; туђинске насеобине поплавише окупиране крајеве, а рођени синови тих земаља беже из своје домовине и иду да изгину лудо у Малој Азији и Цариграду; Чивути се угнездише у повећим местима и тамо терају свој стари занат; мањи и већи чиновници праве су спахије и раде све по својој вољи, те се због тога и био узбунио народ не давно у Прњавору, те тим изазвао сељачки покрет, који је угушен жандарима и затворима.

Када је на берлинскоме конгресу год. 1878. XXV. чланком Аустро-Угарска добила мандат, да окупира Босну и Херцеговину, те јој земље нису дате, да у њима влада и поступа као у осталим својим покрајинама, које се од дужег времена налазе под жезлом нашега владара, него само да уведе ред и мир, како би престало оно безакоње, које је владало под Турцима. Да ће наша монархија у томе имати великога труда и великих неприлика, увиђали су сви оштроумнији државници, те се још добро сећамо протеста, који се подизаху у мађарскоме сабору против окупације. Многи мађарски државници били су противни, да наша монархија улази у те земље, у којима се још пушила у устанку проливена српска крв; али одлучујући фактори не послушаше савете искрених родољуба, него до краја изведоше своју замисао: окупираше Босну и Херцеговину, те је одношај наше државе према окупираним земљама данас онај исти, који је био одмах иза окупације. И данас наша морахија не би морала да влада у тим земљама друкче, него онако, како јој је одредио берлински конгрес: Господар, власник Босне и Херцеговине није нико други него турски султан, у чије име Аустро-Угарска држава само влада и управља са двема покрајинама. По установама берлинскога конгреса, босанско-херцеговачке војничке чете нису саставни део аустро-угарске војске, него оне потпадају под султанов надзор и оне не морају да полажу заклетву верности нашему владару него турскоме султану, у чије име наш владар само управља тим земљама. По томе, дакле, Босна и Херцеговина нису саставни део наше монархије, него нешто са свим одељено, а тек узбуде ли анексије, моћи ће се говорити о некој јединственој целини.

Ове нам се мисли натурише о састанку конгреса пријатеља мира у Риму, на који су позвани заступници парламентарних држава, да већају и да пронађу начив, како би се загладиле размирице европских држава не мачем и топом, него мирним путем; не неправдом и насиљем, него праведно и поштено, па да се свакој европској народности учини правица. На тај конгрес жељним оком погледаше и Босанци и Херцеговци, у нади, да ће им он помоћи, како би постали своји господари, како би се испуниле њихове вековне жеље, због којих пролише потоцима своју драгоцену крв. Одбор петнаесторице босанско-херцеговачких емиграната у Београду, у коме има дванаест православних, два мухамеданца и један католик, у име босанско-херцеговачког српског народа без разлике вере послаше меморандум*) конгресу мира у Рим, у коме истакоше и изнесоше данашње стање у Босни и Херцеговини, те у име правде и човечанства траже, да се испуне праведне жеље народа у Босни и Херцеговини, те да се те земље, по старој њиховој жељи, сједине са сродним им земљама, са Србијом и Црном Гором.

Како дознајемо, тај меморандум донео је први из аутентичног извора „Србобран“ у Загребу, али га је власт узаптила, оснивајући узапћење на 65. §. казненог законика од 15. (27.) маја 1852. године. Чудновато! У томе параграфу каже се: „Злочинства сметања јавнога мира чини се кривцем, који јавно или пред више људи, или у тискотворима... а) настоји раздраживати на презирање или мржњу проти особи царевој, проти јединственом државном савезу цесаревине, проти начину владања, или управи државној.“ Дакле власти аустро-угарске већ сматрају Босну и Херцеговину као неразлучне делове наше монархије, а да то још није одобрио највиши форум! Оне не даду да се о тим земљама говори као о некој засебној целини у нашој монархији, као о земљама, које нису наше, него које по свим установама и конгресима припадају само турскоме султану! Оне не дозвољавају, да се у српским листовима изнесе на јавност жеља и тежња народа у Босни и Херцеговини, него их сматрају као своје!

Но шта имаде страшнога у томе меморандуму босанско-херцеговачких емиграната? Да ли је у њему изнешена каква неистиност, да ли се у њему тражи нешто новога, што је непознато политичком свету? Да ли се ту неправедно осуђује данашње стање у Босни и Херцеговини? Да ли се може и помислити, да га је диктирала обест или претераност нечија, а не невоља и очајање за својом отачбином, којој никако још да се задовољи? — У том меморандуму нема ништа новога! У њему је изнешено на светлост оно, о чему су већ сто пута писале и на шта су се жалиле све независне српске новине. Истакнуте су невоље, које наш народ трпи у тим земљама и показан је пут, којим да се те невоље ублаже и униште; показан је начин, којим ће се задовољити праведним жељама тамошњег народа.

Каково је стање у Босни и Херцеговини „за то су живи сведоци — вели се у меморандуму — она стотина хиљада Босанаца и Херцеговаца, како вере православне, тако и мухамеданске, који остављају своја огњишта мучно и крваво стечена, — остављају и беже са женама и децом, беже и исељавају се то у краљевину Србију, то чак у Турску и Азију. Том су сведоци и четири митрополита и архијепископа православна, који данас по свету лутају и који су морали напустити Босну и Херцего-вину.“ А да престане то стање у Босни и Херцеговини, босанско-херцеговачки емигранти моле римски конгрес пријатеља мира, нека изради, да се те две земље дозволом њиховога господара турскога султана сједине са Србијом и Црном Гором, „те да и сав српски народ у миру и задовољству живећи, у својој сопственој држави, може се одати сав културном и напредном раду, исто онако, као што ето ради народ, у чијој сте се престоници сада и сакупили;“ то моле емигранти „оружани правдом бога јединога, апелујући на ваше срце, на вашу просвећену свест, на вашу љубав према својој сопственој отачбини!“

Зар није истина оно, што се у том меморандуму говори? Зар није у њему изнешен прави и истинити вапај поштених и независних људи у Босни и Херцеговини? Зар у њему није „ни по бабу ни по стричевима, већ по правди бога истинога“ изнешено истинито жалосно стање тамошњега народа? Зађите по Босни и Херцеговини, али немојте да улазите у велике палате још веће досељене господе и високих чиновника, него завирите у кућице сељака и трговаца, пак ћете у њима наћи право огледало тамошње среће! Поразговорите се с људима, који живе с народом и у народу, који чују сваки вапај, сваки уздисај тамошње сиротиње, који најбоље знаду и најбоље могу да оцене, како ли је народу, пак нека вам они признају, како је у поносној Босни и кршној Херцеговини! Не идите Чивутима и другим досељеницима, да вам они кажу је ли добро народу, јер што је год горе народу, то је за њих боље и за њихов џеп!

Истина, министар Калај сваке године пред делегацијама не има речи, да се нахвали напретка и благостања у народа у Босни и Херцеговини, али он не зна, или

*) Читај наш јучерашњи број. Уредн.

ЛИСТАК.

ШЕТЊА ИЗ БАНАТА У БАЧКУ.

(Истинита причица из живота једног либералца попе.)

(Свршетак.)

Вере ми и сам велим, да то није баш никакви живот, кад човек мора у варошици да живи; јер поп Миленку не допада се то, што шанчеви пису „загевелбовани“, ова је реч чисто српска, ако нећете да верујете, можете је наћи у специјалном лексикону поп Миленковом. За истину, да је то гад ти јендеци, па још онај седимент, кад се човек ували у њега, силом мора да се либерално опраси, ко на прилику и наш либералац поп Миленко Банаћанин.

Ти либерали пуно право имају, кад кажу: „све, ама све треба према духу времена усавршавати.“ Није ли ово красно начело? Зар не би онај назадњак био, који би имао што против таког начела? Елем сада ваља да проштудирамо и да консеквенцију из тога извадимо. Дакле, кад би се све и сва имало према духу времена усавршавати, онда тај аксиом вадимо, да поп Миленко не би ишао у мантији, е а кад не би у мантији ишао, да простите на 18 коњака, 24 чаше пива, 48 шприцера и на коју флашу шампањца, то се и по себи разуме, да онда ни либералац поп Миленко, не би се могао тако заплести у мантију, да и посом мора либерално запарати талог шанчева и друго којешта (?) у талогу.

Поп Миленко би извапредан ватрогасац умео бити, кад опако либерално зна шприцати сифоне и шампањац, како би тек тамо се показао, код великог шмрка?

Особито је то лепо видити, кад либералац, наш честити поп Миленко, онако у засуканој реверенди, а крајеве од исте кроз дубоке поповске шпагове провуче, боже 'прости грехе ми, онда изгледа — клопав, ко на прилику, прошћавајте — сремске фајте бравац, па кад тако поиграва и води коло (али овде не мислим оно коло што је у суваји место коња окретао) милина је то посматрати, а особито човека раздражи, кад онако либерално попевукне своју дивну песму:

„Шиљчићи опанчићи
С два прста кајшичићи
Појас до земље
Ево „Ерже“ до мене.“

Прошћавајте, кад се искако (?) онако ко коњ, а издувао као во, онда — пошто је изврстан Мађар, тумачи све стихове своје, а наш „Пепи бачи“, од смеха тако поцрвени, е мислиш ударић га „шлог“, па у тешком смеху изусти: „Hiába, ez aztán liberális szerb pap.“

После свака рада треба и одмора. Седне се а из стаклом затвореног ходника, зачује се: ко на прилику серенада. Песма, све се хори, она песма из збирке либералца поп Миленка Банаћанина:

„Киша пада
„Комарице“ јече
Пије попа
Да све стакла звече.“

Либералцу и женијалисти, поп Миленку Банаћанину и канони се не допадају. Баш права лудорија. Зашто да се попови морају „окивати“, узимати врага па врат. „Знате хер лерер, оженити се исто је оно, кад баба нема друга посла, већ купи на вашару гураво прасе. Видите, да ја немам тако ригорозну жену, онда не би мени Даљ и Карловци заповедали, онда би видили шта би и како би ја живио.“ Боже сачувај, и овако видисмо и одвише „либерализма“, а шта би тек у противном случају било? Сигурно да би се пре службе божје, по који коњак склизнуо а и бифтек не би смео фалити.

Људи божји, зашто да и попи не би дозвољено било, да на прилику — у вече Преображења до 3 сахата у зору, уживати може покрај „гангура“ и њиових хегеда, па још с нежним сполом а и покрај солидних штуцни и које флаше шампањца и аусбруха? Знате човек је слаб, па потребује крепости, и најпосле, како би се поп Миленко без свега тога, а да и роспрадлу у 3 сата у зору Преображења не поједе, — могао на светли дан господњ причестити?!

Бре то је све за поп Миленка дика и понос. Гле јако, покрај свих тих врлина, зар се човек и може замислити, да је интелигентан, ако није „тенцер“ ако не зна осим кола и окретајуће игре? А што је курмахер то више нема, за ову врлину стекао је диплому и жуту — жуту колајну, знате кад? баш на велики четвртак после бденија. Да је наш поп Миленко, како је либералан и женијалан — у Енглеској, видили би само, да би био одликован са преко кољена орденом: „Honny soit qui mal y pense.“

Човек баш никакву меморију не би имао, кад се не би у овај пар сетио, „паметних“ речи чик' Харитона са бајске страже: „Боже, боже мој, даће бог — биће и горе.“

Нико други, но баш наш поп Миленко, — треба: да је „врховни“ вођ либералима нашима; јер тако либералног члана, нема око „Браника“ — као што је он, знате ли да поп Миленко и по јасној месечини шеће се под разапетим, па још свиленим сунцобраном.

Може ли и сад још когод посумњати, да поп Миленко не спада у категорију бумбара, т. ј. ноћних инсеката? Стара је ствар, да зеница у мраку растегне се, е па и боље мора да види, за то поп Миленко шетајући се по целу ноћ, некад и натрчи на светлост и црвене завесе.

Све бадава, то ти је дерап (?). Ни хусари му не могу конкурирати у курисању — код слушкиња.

У правом смислу је либерал, јер је до крајности искрен, па баш за то, српско учитељство, сви „хер лерери“ врло ће велики грех на душама носити, ако му не пошљу меморандум, и ако га не умоле, да милостив буде зађи, бар по бачкој епархији, па да тим „радикалским псима“ даје лекције о либерализму!

неће да зна, како је у тим земљама: не зна, јер му сами чиновници доносе извјештаје о тамошњем становништву; неће да зна, јер не залази у народ, не пита сељака, како му је, да ли му је лакше данас, него ли под турским господством, да ли му се право одмерује десетина, да ли му је пандур и котарски предстојник праведан, да ли је задовољан са школама и поповима!? — — Ми ћемо ипак веровати, да министар Калај није да незна, него неће да зна, како је народу у окупираним земљама, јер да истину изнесе на јавност, не би имао чиме да се похвали пред делегацијама. Да је њему стало до истине, он би ишао на сам извор, пак ту све обишао, те се својим сопственим очима уверио, да ће народу у окупираним земљама бити тек онда добро, кад му се праведно и поштено буде радило, кад се узбуде задовољавала свака његова праведна и оправдана жеља. А мукотрпни народ у Босни и Херцеговини нека мирно подноси све оно, што му се намеће, нека се узда у правду и истину, нека памти, да правда пре или после мора да победи! Трпен, спасен!

М—С.

АУСТРИЈСКИ ПАРЛАМЕНТ.

Беч, 26. октобра.

Ево већ месец дана како је аустријски сабор на окупу. Најважнији предмет саборског расправљања је дебата о буџету. Генерална дебата већ је давно прошла. Од како је парламентаризма у Аустрији, такове генералне дебате још није било, као ове године. Досад је иста трајала по осам дана, имала више политички карактер и у њој би учествовали најбољи говорници свију странака. Овогодишња генерална дебата трајала је свега три сата а говорила су само три говорника и то сва тројица Младочеси. Најважнији је говор био Вашатијев, јер он је говорио о спољној политици, изнео је штету коју монархија има отуда, што је члан тројног савеза и доказивао, да би по Аустро-Угарску много корисније било, кад би држала с Русијом и Француском.

Одмах после говора Вашатијевог, још на истој седници — прешло се на специјалну дебату.

У опште примећује се, да се ове године буџетска расправа врло журно води. Већ при састанку сабора донешен је предлог да се буџетска расправа скрати т. ј. да се неке и неке тачке у одбору ни не расправљају, него одмах у пленуму. Све су странке предлог тај прихватиле, изузев Младочехе, који су се томе противили, јер се то противи и пословном реду а и право парламента тиме се крњи.

Прави узрок овој журби као да је тај, да би се буџет и још неке важније ствари још пре божића посвршавали, те да земаљским саборима више времена остане за расправљање ствари, које у њихов делокруг спадају. Уз то ће се још скорим и делегације састати, које ће такођер доста времена одузети. Нарочито изгледа, да се том журбом на то циљало, да би чешки зем. сабор имао што више времена да већ једном реши чешко-немачко поравнање, за којим гроф Тафе и немачки либерали тако жудно теже.

Добар део буџета већ је расправљен и примљен, и ко пажљиво прати рад царевинског већа, мора доћи до тог уверења да у њему осим Младочеха, друге опозиције управо ни нема. Бива, до душе да у неком питању поједине фракције устану против владе, али је у главном сви осим Младочеха потпомажу.

Нарочито три најјаче странке: немачки либерали, Хохенвартов клуб и Пољаци још ни једаред нису гласали против владе. Пољаци и Хохенвартов клуб и досад су били уз владу — они су били чланови некадање већине; али немачки либерали до скора су били најжешћи противници Тафеове владе, а сад не само да ту владу потпомажу, него јој ево већ и по други пут и диспозициони фонд вотирају.

Но и то има свога узрока.

Кад је услед чешко-немачког поравнања старо-чешка странка почела да опада, те тиме и опстанак саборске већине у опасност дошао — распусти гроф Тафе сабор пре но што му је рок истекао, и нареди нове изборе. То је учинио за то, да не би Младочеси имали времена за агитацију против Старочеха и поравнања, те да сачува обоје. Али се у рачуну преварио, јер на изборима народ чешки поклонио је поверење своје листом Младочесима и тиме јасно и гласно протестовао против онаког поравнања, од кога Чесима никаква беријета не би било.

Исход избора а и искуство на чешком сабору принудили су Тафеа да потражи потпоре на другој страни — код немачких либерала. Знао је он врло добро, да му неће тешко бити, да ову странку за се задобије, ако јој само у изглед стави оно, за чим она највише тежи, а то је: да дође ако и не до потпуне, а оно до делимичне власти. Стави им у изглед једно или два министарска места — и либерали су ти најбоља потпора! мислио је гроф Тафе и није се у том преварио. Ево већ скоро осам месеци како либерали помажу Тафеа а све у нади да ће бар вођа њихов Пленер сести на министарску фотељу. Тога ради су они већ за многи непопуларан предлог гласали, као што је била субвенција Лоју и др. — али Тафе — лукав, па их још увек само у нади држи. Истина да им је учинио и неке концесије, отпустио је министра Дунајевског, који је код либерала највише био омрзнут, али то њих не може задовољити, јер они би министарских фотеља.

А била је баш скоро прилика, када су либерали мислили, да ће им се жеља испунити — али им се и то омакло. Мислимо ту захтев Пољака — тих љубимаца Тафеових, да се државне железнице децентралишу, т. ј. да свака круновина самостално управља железницама на свом територијуму. Либерали — и ако централисте — нису били против тога, јер су знали, да је министар Бакхем томе противан, а есапили су, да влада не ће моћи одбити жељу Пољака, те би Бакхем одступио — и онда ето ти за њих прилике. Али се десило са свим противно, те им ништа друго не остаје, но да и даље у нади живе.

Но да се вратимо опет сабору.

При расправи о буџету поднешено је већ неколико предлога. Тако одмах с почетка предлог: да се измене досадањи изборни ред, те да и сеоске општине добију право непосредног избора. Све су странке за то, али је питање, да ли ће се то остварити, јер се сумња, да ће и влада тај предлог прихватити. Даље се повела реч и о закону о штампи и тражило се, да штампа буде слободна, нарочито да се укине цензура. Том приликом повела се врло занимљива дебата. Младочеси су изнели самовољу полицијску према чешким листовима, нарочито ради писања о поравнању. Вођа антисемита устао је против корупције у штампи, која је у огромној већини у чивутским рукама. На то се нашао побуђен баш главом Пленер да устане у обрану чивутске штампе, доказујући, како је иста врло уљудна и савесна. Разуме се, да ова сад у звезде кује Пленера.

Сада је на реду претрес просветног буџета. Сви су изгледи, да ће влади без икаквих већих тешкоћа цео буџет бити вотиран, јер као што рекох, осим Младочеха и нема у царевинском већу друге опозиције.

И тако ће и на даље у Аустрији да влада гроф Тафе са већином — као што сам рече: „von Fall zu Fall“; а поједине ће странке и надаље да живе у празним надама. У осталом, другом чему се не мож' ни надати, кад се у обзир узме, из колико и каквих разних странака се састоји сабор аустријски. Међутим једно је јасно, да ово стање по Словене није ни мало повољно, а жалосно је, да велика већина Словена ово стање подржава.

Но о том други пут.

Р. К.

Нови Сад, 29. октобра.

„Hrvatska“ у бр. 256. доноси ову изјаву:

Штованом уредништву „Hrvatske“
у Загребу.

Молимо уврстити слиједеће у ваш цијењени лист:

У уводном чланку од 18. (30.) рујна т. г. број 49 узео је „Србобран“ јадиковати за исељавањем Срба Мухамедове вјере у Босни. Стављамо му на утијеху, да слиједбеници Мухамедове вјере у Босни и Херцеговини никада Срби били нису.

Види се, да господа око „Србобрана“ као и осталих ма гдје излазећих листова српских ни појма о свијетској повијести не имаду, (!!) јер да га имаду, не би такове несмисле писали, нити Србство истицали ондје, гдје му мјеста није.

Ми слиједбеници Мухамедове вјере најодлучније одбијамо од себе наметнуто нам име и народност србску, јербо је та нама неприродна.

Молимо све хрватске новине и листове, да ово прештампати изволе.

Босанска Дубица, 4. листопада 1891.

Рустам бег Церић.
Ибрахим ага Пезић.
Али бег Капетановић.
Ахмед бег Церић.

„Hrvatska“ је чисто поносна на ову изјаву, но, да мало даље види од носа, неби је ни штампала. У тој изјави, истина, веле дотични мухамеданци да следбеници Мухамедове вере у Босни и Херцеговини нити су били нити ће бити Срби — али они не веле ни да су Хрвати. Па шта су дакле? Нека нам одговори „Hrvatska“.

Мудар је Мујо; зна он да је данас у Босни и Херцеговини влади повољније, ако ко рече да је Хрват, али ипак он то не вели, он само каже да није Србин.

Нека прочита „Hrvatska“ наш јучерањи број и у њему меморандум босанско-херцеговачких емиграната, па ће се уверити, да онде и мухамеданци и католици изрично кажу да су Срби, а та изјава, упоређена с изјавом коју доноси „Hrvatska“, заиста више вреди. Зашто? За то, јер се у овој изјави мухамеданци признају Србима, а у оној не признају се Хрватима.

Може ли „Hrvatska“ малчице само да мисли?

Поглед по свету.

— Њег. Величанство превишњом одлуком од 23. о. м. (4. новембра) именовало је за архијепископа загребачкога тамошњег каноника Стефана пл. Вучетића Исти је родом Банаћанин као и пок. Михаловић те дакле ево већ други Банаћанин седа на столицу хрватских католичких митрополита. „Obzor“ још пре неколико дана просто није веровао, да је то могуће а сад се може уверити, да је све могуће. Прихваћамо и ову згоду да упитамо поштованог нашег колегу и господу која су око њега и уз њега: шта вам вреди ваше државно право, кад вам ваше најодличније црквено достојанство већ од 44 године овамо увек заузимљу странци? Па да су још ученији и бољи него ли рођена деца ваше отаџбине! Није ли и то знак и то врло јасан знак ваше погрешне политике? Па даље није ли ово довољан доказ како Рим штити народносне интересе својих верних, ако су Словени, није ли то доказ, како Рим брани своје тобожње љубимце, који су сав свој век провели у борби и пропаганди за његове интересе?

— У недељу, како јављају из Цариграда, изабран је за васеленског патријарха архијепископ од Никаполиса Неофитос. Код тога избора било је доста борбе; једни хтедоше патријарха у оставци Јоакима III. а други архијепископа Германоса — па се и овде обистинила латинска пословица inter duobus litigantibus tertius gaudet (између двојице кавгаџија трећи ужива). Ми о изабранику не можемо за сада ништа рећи; видићемо га на делу. Но тешко да ће и овим избором бити поможено српској раји у Турској.

— У недељу после подне откривен је у Паризу и вили пок. Гамбете крај Париза његов споменик, који му подигоше Елзашани и Лотаринжани. Свечаности присуствовао је министар Буржоа а председник Карно и министар рата Фресине изаслали су своје заступнике Присутни су били многи посланици и сенатори те депутације елзас-лотаринштких друштава. Министар Буржоа у свом говору, кога је држао, споменуо је одлични унутрашњи и спољашњи положај Француске, а да је то тако, имаде заслуге и пок. Гамбета, који је на томе радио кроз пуних 15 година. Лепо је кад се који народ сећа својих великих покојника, а како је у том погледу код нас Срба? О споменику за косовске јунаке, за кнеза Милоша, за Симу Милутиновића говори се и говори — па? вавда празан говор!

— За архиепископа познањског именован је Флоријан пл. Стабленски, па тим поводом немачке новине упоморују Пољаке, како је њима лепо у Аустрији и у Пруској, те да баш немају никаква разлога

Душе ми, таког човека више нема. Он и своје фамилијарне најделикатније односе, изнаша на пазар. Ти прождрљиви Енглези, да нису пронашли дражеће бифтеке, а Французи опет оштре коњаке, ни чега тога, не би се збивало. По том дакле, моје је скромно мишљење, да Енглезима и Французима — треба да тури адвокацку акцију, а не том „голићу“ „хер лереру“. Молим вас, немам ли ја у том право?

Ја вам кажем, све је то вуршт. Либералу поп Миленку је све дозвољено; јер кад он објективно стане потврђивати, Коперникову изјаву о ротацији наше земље, онда се чак и на светог патријара Георгија Бранковића позива па отворено каже: „та ни бога се не бојим, ни тај бог ми ништа не може, какви Стева, Пера, па ни „чудотворни младеж“, ни жива вода, тај источник исцјеленија, не могу ми ништа, а ја ћу већ показати им, ал „чудотворни младеж“ ће горе проћи нег с бележником — (аја хој само весело!) и опет кажем звезду им бећарску, ни бога се не бојим, док је мени, знате кога „хер лерер?“ док је мени светог патријара Георгија Бранковића“. Кад је већ све ово као глумац изговорио, знате л шта онда уради? Онда тако удари стопалом о тле, да се боже прости, земља, боље затресе; нег кад је „во времја оно“, цар Ирод лупио пред мудрацима од истока.

Ето дакле, с тога баш човека мора да мисли: да је либерал поп Миленко, у свему раван са бившим канцеларем Бисмарком.

Ма с ким, па ма и за главу би се смео опкладити, да је онај немачки мајчин психолог и научењак, познавао поп Миленка нашег, пре нег што је изрекао: да је душа великог Александра, настанила се била у Молткеа, — да би то он рекао да та душа налази се у телу, либералца поп Миленка!

Сад још, да се мало бацимо и у физику. Кад термометар под пазухом поп Миленковим покаже 38° по Цел., онда се ни српског светог патријара Георгија Бранковића, не боји. Онда каже, да је српски патријар, некад Србин и човек био. Покрај патријара, онако шокачки и либерално испрескаче и дириктора даљског спахилука. Између „прочег“ и дириктора и патријара назове егоистима гладницима и неситима, па каже: да и гуске с бачког салаша понесу у лустрајзе, да промену климу. У анатеми вели; „Да бог да не најели се“.

Зло и наопако, да се топлота не мења! Кад „квексилбер“ (жива) спусти се на 28° по Реомиру, а то тек трећи дан буде, онда либералац поп Миленко, свој кажипрст, са дугачким либералним ноктом притисне нос свој, па сећајући се шта је могао изгукати, па за тим узме своју студију, која је још у рукопису, т. ј. узме своје интернационално право, па кад и ту ништа не нађе, падне му на ум, да је Робинсон Крусе на све досетљив био, па га прочитава и диви се досеткама Робинсоновим, па на једаред се досети, шта је то политика и дипломација, и закључи: „неће добро бити, чуће се, нег добро ће то бити мало либерално денунцирати. Но сад је ђаво, на кога ће да потвори, на кога? — на радикалско псето и тако знају, да је тај „хер лерер“, — та да, па сву бљувотину, што је ни керови с маслом појели не би, сву ту бљувотину што је избљувао на радикале, на Србију, дириктора и српског светог патријара Георгија Бранковића, баци и потвори на „хер лерера“, ал разуме се онако либерално денунцијашки. Хајд да видим, ко још и сад може рећи да тај поп Миленко није у правом смислу плод Полит-Вучетићевог либерализма! Јест боме, научена је то ћушка, још мало па ће га уврстити за 19-ог члана какадем — пардон, академије!

Да је на мени стајало, ја би му већ одавна опасао црвен појас, па дао би му и жуту пошу око врата; јер што је истина, истина је, он је то већ одавна заслужио. Срби браћо, ни пошто не заборавите за тог либералца поп Миленка, кад који прота постане владика, да га онда за проту изаберете, велику ћете услугу учинити српском народу. Човек је млад, да му у белом свету пара нема, таки може бити; ал бољи од њег, то баш не може бити. Временом, ако му бог молитву „услиша“ може постати српски владика, па боме и свети патријар у Сремским Карловцима! Ја га најтоплије препоручујем, то је прави уникум од човека!

Поштовани читаоци, драга браћо! Поп Миленкове врлине изређати није лако; јер их има стотинама. Наш на понос либералац поп Миленко, кад слави свечарство, до душе, буде кољиво, резање колача а и воштаница, да простите ко рука дебела — гори, само знате, да је то природни закон, да топлота шири и течна и ваздухотечна и чврста тела, па градатим док месец се не промоли, дотле се и он рашири, онда с горећом лампом развија госте, да простите, оца свога онако либерално спопане за браду и с „линкс и с рекс“ ћушне, па разапне парапле, и упути се по шкрипајућем снегу, на јасној месечини у швапски крај, и тако шетајући се, опет попевуца:

Три девојке путовале
Међу собом говориле
На ведрој ноћи
На јасној мјесечини
Камен мосту не љуљај се
Мој свечару не надај се
Хеј куку леле, не даду мене за тебе“.

У многој шетњи својој некад се поталијани, па пофранцузи, после 18 коњака, пређе либералним преображајем у Чеха, после 24 флаше пива, покаже се прави — флегматичног темперамта ладни Енглез. У том приспе и енглески бифтек, после овог почне и хемични процес своју радњу, па уз руменику и гисиблер, за сахат времена, баш се помађари и доникле пошокчи се, баш се похрвати. Све да нос мораш заптивати, и на крају крајева, отпева своју ремек либералну песму, а та је:

желити себи успостављење њихове некадање краљевине Пољске. За чудо је, што све неће да напишу јеврејски новинари. Они мисле, ако су они без сталне домовине, те им је свугде добро, где могу да заслуже пара, да тако мисле и остали народи. Ово њихово писање да како смера у првом реду на то, да их подбоде против Русије, но могу бити уверени: макар да Пољацима како добро било у Аустрији и у Прусији, они би свакако и данас волели, кад би у Варшави ревидирао краљ њихове народности. То је тим лакше за разумевање, кад се сетимо како је Пољаке у Пруској гонио кнез Бизмарк, а да им је данас нешто лакше, томе је разлог, што се Пруска боји Русије, па држи да ће јој у неизбеживом рату помагати Пољаци Но ако победи Немачка Русију, осетиће тек онда Пољаци, како ће им лепо бити у царству божјега страха.

— Интерпарламентарни збор за осигурање мира, који се састао у Риму, ради марљиво. У седници од суботе одобрио је додатак првом делу резолуције, о конституисању сталнога биро-а, који ће бити постављен као међународно парламентско оделење, даље је одобрило остале делове споменуте резолуције са неким додацима, које је предложио Паси. Збор је после тога изабрао акламацијом Пандолфија за главног секретара и закључио је, да ће идући састанак збора бити у Берну г. 1892. Председник јавља, да је предлог Имбријанија, Хибара и Андерена, да се прокламује народносно начело и да се поврати народима право одлуке о миру или рату, био додељен сталном биро-у, но овај да је изјавио, да не може, обзиром на пословни ред, у том предмету створити закључак. Хибар је побијао мишљење сталног биро-а, а Имбријани помагао га је у томе. Хибар је предлагао да се речени предлог стави на дневни ред идуће године на састанку у Берну, и пошто је председник изјавио, да је то стални биро тако и закључио, беше ова изјава примљена на знање. Председник је држао после тога свој закључни говор, па је закључио збор. Спомињемо, да је у једној од седница збора донесен предлог, да се неутралишу мореузи и допусти свима народима слободан пролаз кроз исте. Овај предлог је упућен за идући састанак у Берну.

Ми са своје стране уважавамо лепу циљ, коју је имао тај збор, но чини нам се, да је то празна игра, пошто времена ни из далека нису прикладна, да би се ма само помислити дало, е би се на таким зборовима могле коначно решавати размирице између појединих европских власти; то ће још за многе и многе године у последњој линији да одлучује светло оружје, а никако речи, ма како оне живе и племените биле.

„ЈЕДИНСТВЕНИ СТАТУТ“.

(Наставак.)

ДЕО I.

О народно-црквеном уставу карловачке српске православне митрополије.

ОДСЕК I.

О уређењу сабора и митрополијских органа.

ГЛАВА I.

О српском правосл. народно-црквеном сабору.

А. Устројство сабора.

§. 1. Православни српски нар. црквени сабор састоји се из 75 заступника, од којих се 25 од свештеничког, а 50 од световног реда бирају на начин, као што је то овом уредбом одређено.

Архијепископ карловачки и митрополит и патријарх српски, и епархијски епископи чланови су сабора по своме достојанству.

§. 2. Саборски заступници бирају се на три године.

Мандат на међувремено упражњена места заступника престаје у једно и исто време као и првобитно изабраних.

§. 3. Напутци од стране бирача и односно изборника не вежу заступнике.

§. 4. Сабор пресуђује правоваљаност избора саборских заступника, и по том је властан поверенika свог на лице места изаслати, да обележи (констатује) околности, које је сабору знати нужно за пресуђење ваљаности избора. — Повереник јавиће увек напред политичној власти о свом изасланству, а ова ће учинити нужна расположења за одржање поретка. Но суделовање политичне власти распростире се само на то, да се истражни повереник у поступку свом делом не пречи.

§. 5. Саборски заступници имају за време деловања свог дневнице и накнаду путних трошкова по мери и начину како то сабор одреди.

§. 6. Сабор се састаје редовно сваке треће године у време између Ускрса и Духова, а ванредно по потреби.

Саборске седнице завршују се редовно за шест недеља.

Потребу ванредног састанка пресуђује сам сабор, или саборски одбор, или председник овога.

Свако одступање од редовног времена састанка, даље продужење редовног као и сазив ванредног састанка има саборски председник предходно Његовом Величанству пријавити.

§. 7. У том случају ако Његово Величанство жели вршити право Свога највишег надзора преко кр. повереника, овај не утиче у расправу саборску и донашање закључака, нити може пречити закониту радњу његову.

§. 8. Сабор сазива митрополит-патријарх, или ако је упражњена столица му, саборски одбор уз предходно учињену пријаву Његовом Величанству и после добивеног одобрења Његовог Величанства.

Његово Величанство има право сабор одгодити, исто тако и распустити га; у овом последњем случају престаје и крепост мандата саборских заступника, али је митрополит-патријарх односно саборски одбор уједно дужан ради сазива новог сабора Његовом Величанству за три месеца пријаву учинити.

§. 9. Сабор одређује свој пословник и свој дневни ред.

§. 10. Сабор се проглашује за састављен — конститујисан — чим се надполовична већина свих заступника оверови и саборски часници изберу.

Да сабор може доносити одлуке, мора бити у седници присутна надполовична већина саборских чланова, а одлуке доноси сабор надполовичном већином присутних чланова.

§. 11. Председник је сабору архијепископ карловачки и митрополит-патриарх српски, а ако је митрополитска и патријарска столица упражњена, најстарији по посвећењу епископ.

§. 12. Сабор бира за цело време саборске периоде из средине заступника световног реда подпредседника, који заступа председника и његове послове обавља, кад је овај препречен.

Исто тако бира сабор четир перовође за сваки поједини саборски састанак и то бар једног свагда из заступника свештеничког реда.

§. 13. На захтевање владе подносиће се записници саборских седница у доставерном препису председнику кр. уг. министарства.

Представке сабора подписује председник и један перовођа.

§. 14. Одлуке сабора обнародује и извршује председник сабора, односно саборски одбор.

§. 15. Сабор не прима никаквих изасланства. Свако општење сабора са особама, телима или властима иде преко саборског председника.

§. 16. Седнице су сабора јавне. Председник има право и дужност, одржавати ред и мир слушаоци имају се мирно понашати.

§. 17. Делокруг је сабору уопште да уз највиши надзор Његовог Величанства расправља, уређује и преко својих органа управља и извршује послове цркве, школе и на ове односећих се заклада с искључењем оних, који су придржани црквеној јерархији (чл. IX.) а нарочито:

1. Старање око одржања православне српске народно-црквене автономије.

2. Избор православног српског митрополита-патријарха и чланова митрополијских органа.

§. 18. Особито спада у делокруг сабора, да уз највише одобрење Његовог Величанства доноси статуте:

1. О уређењу српског православног народно-црквеног сабора и органа митрополијске управе; епархија и органа епархијске управе, црквених општина и манастира и органа црквено-општинске и манастирске управе;

2. О уређењу парохија и протопресвитерата и установљењу броја и опсега епархија, као и о укидању постојећих и подизању нових епархија, и о укидању постојећих и подизању нових манастира;

3. О уређењу дотације парохијског свештенства, манастирског братства, епископа и митрополита-патријарха;

4. О уређењу и издржавању: вероисповедних нижих и виших школа и наставних завода као и оснивању и издржавању богословских училишта и семеништа, и установљењу наставног сустава у границама земаљских закона — с изузетком богословских школа и њиховог наставног сустава;

5. О уређењу управе, контроле и употребљења народно-црквених добара, овамо рачунајући и манастирска добра, фондова и заклада с погледом на основне цели истих добара, фондова и заклада, као и о уређењу поступка при давању зајмова из срп. прав. народ. црквених фондова и заклада;

6. О уређењу надзора над оним народно-црквеним фондовима и закладама којима рукују митрополит-патријарх и епископи;

7. О уређењу дисциплинарног реда за све органе управе митрополијске, епархијске и црквено-општинске (манастирске), као и за чиновничко особље тих управа, изузимајући дисциплинарна правила за свештенство оба реда односно његовог свештеничког делокруга;

8. О уређењу избора архијепископа карловачког митрополита и патријарха српског.

Све преднаведене уредбе (статути) и одредбе сабора ступају у живот тек после потврђења Његовог Величанства.

Осим тога:

9. Сабор закључује о умножењу, оптерећењу или конвертирању, односно о промени сврхе народно-црквених добара, фондова и заклада.

10. Сабор установљује прорачун у погледу трошкова на потребе црквених и просветних цели и свих народно црквених фондова и заклада поверених митрополитској управи и у случају потребе установљује нужне прирезе; и најпосле,

11. Сабор финалише закључне рачуне свих народно-црквених фондова, заклада и завода, стојећих под руковањем саборског одбора (§. 88). изузимајући рачуне манастира и наставних завода.

Установљени прорачуни народно-црквених автономних потреба, фондова и заклада подносе се председнику кр. уг. министарства знања ради, а закључни рачуни подносе се пре отправка за главног решења истом председнику ради вршења надзора о том, да ли су рачуни у складу са прорачуном сабора, и да ли је преглед у формалном погледу правилно обављен.

Одредбе у погледу уређења митрополијске и епархијске управе, парохија и протопресвитерата, даље у погледу промене броја и опсега епархија укидања постојећих и оснивања нових епархија и манастира, богословских школа и семеништа доноси сабор споразумно с архијерејским синодом.

§. 19. Сабор бира архијепископа карловачког, митрополита и патријарха српског на начин како је то у §. §. 69—81. ове уредбе установљено.

§. 20. Сабор поставља органе народно-црквене митрополијске управе, а наиме: нар. црквени саборски одбор, народно-црквени школски Савет, и народно црквени митрополитски Савет и бира чланове истих органа, у колико такови према овој уредби избору подлеже и њихове заменике надполовичном већином гласова и давањем листића.

§. 21. Место је сабору редовно у седишту православног архијепископа карловачког, митрополита и патријарха српског.

Б. Изборни ред за српски православни народно-црквени сабор.

§. 22. За српски православни народно-црквени сабор бирају оба реда свештеници области карловачке српске православне митрополије 25 заступника свештеничког, а световни бирачи 50 заступника световног реда.

§. 23. Од свештенства долазе на сабор:

Из карловачке архидијецезе — — — — 5
„ бачке дијецезе — — — — — — — 3
„ будимске дијецезе — — — — — — 2
„ темишварске дијецезе — — — — — 4
Из вршачке дијецезе — — — — — — 3
„ пакрачке дијецезе — — — — — — 3
„ горњо-карловачке дијецезе — — — — 5

§. 24. Од световног реда долазе на сабор:

Из карловачке архидијецезе — — — — 7
„ бачке дијецезе — — — — — — — 7
„ будимске дијецезе — — — — — — 2
„ темишварске дијецезе — — — — — 8
„ вршачке дијецезе — — — — — — 8
„ пакрачке дијецезе — — — — — — 5
„ горњо-карловачке дијецезе — — — — 12

Осим тога шаље пакрачка и горњо-карловачка заједно — — — — — — — — 1

§. 25. Ова поједина места бирају посебно заступнике световног реда:

Нови Сад — — — — 1
Сомбор — — — — 1
Панчево — — — — 1
Вршац — — — — 1
В. Бечкерек — — — 1
В. Кикинда — — — 1
Земун — — — — 1
Карловци — — — — 1

§. 26. Остали заступници световног реда бирају се у изборним срезовима који више места обузимају. Која места коме изборном срезу припадају, означује се у списку изборних срезова, који се овој уредби придодаје, и који је саставни део исте.

Места пак у којима ће се бирати ова су:

У архидијецези: Рума, Шид, Вуковар, Ст. Пазува, Митровица.

У бачкој дијецези: Ст. Паланка, Ст. Бечеј, Ставар, Суботица, Жабаљ.

У будимској дијецези: Мохач, Св. Андрија.

У темишварској дијецези: Темишвар, Мокрин, Врањево, Модош, В. С. Миклуш и Ст. Арад.

У вршачкој дијецези: Вршац, Бела Црква, Уљма, Ковин, Црепаја, Перлез.

У пакрачкој дијецези: Пакрац, Нова Градишка, Беловар за два среза, Слатина.

У горњо-карловачкој дијецези: Петриња Костајница, Глина за два среза, Карловац за два слуњска среза, Плашки за два среза, Оточац, Кореница, Госпић, Доњи Грачац. Осим тога заједнички срез: Карловац.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

—а. **Будимпешта,** на Митров дан. Кад се из далека посматра рад данашњег сабора угарског изгледа нам, као да је све у свом реду и да саборски дневни ред и поредак не ремети ништа. Но није тако. Последње појаве, које су у току последњих дана избиле на јавност у угарском сабору настављају се и иза кулиса. Влада угарска је данас у озбиљној опасности, да неће бити дуга века. Све прилике, које се данас јављају у сабору, у штампи и најпосле иза кулиса казују нам, да данашњи кабинет не стоји на чврстим ногама. Све саборске опозиције склапају данас савез у намери, да се што већма одупру данашњем млитавом кабинету, да му не даду да одане душом, да спрече свако делање владино. И у колико су год опозиције сталније и сложније, у толико у владиној странци влада неспоразум и разноликост мишлења. Истина је до душе, да у сабору владина странка хоће да се покаже као компактна већина, но међутим оно што се збива у клубу владине странке, није данас ни за кога овде тајна. Влада је у великој бризи с тога. С једне стране овладала је њоме бојазан од опозиције, с друге стране међусобно неповерење између владе и странке јој ставише владу данашњу у веома критичан положај. Данашњи владин кабинет држи, да му је једини спас у изборима, који ваља да буду на лето.

Овде се већ сасвим озбиљно чине припреме за изборну борбу. До сад је практиковано, да избори земаљских посланика буду маја и јуна месеца но идућих избора као да неће. Владини органи хоће силом да протуре ту вест, да ће избори бити у уобичајено време, али то је узалудна утеха забринутој влади, јер она се и сама бави том намером, да изборе распише још фебруара, тако, да би нов сабор имао да решава неке ствари, које би имао да сврши овај сабор. Сви су дакле изгледи, да ће изборна борба од које зависи опстанак или пад данашњег кабинета, наступити раније но икад. Влада, која добро појми свој положај не седи скрштених руку. Сваки час облетају око министарских врата жупани и виђенији владини људи из провинције, примајући информације за идућу изборну борбу. Ми од прилике можемо знати, да ће избори испасти у корист владине странке. Само наступа то занимљиво питање чији ће уплив у самој владиној странци победити. Да ли Сапаријев или Тисин, који и данас има још јаку клику своју. У осталом о том ће се најбоље при изборима изјаснити главни кортеши владини солгабирови, бележници и т. д. Ком се они придруже царству, то ће и победити.

Познато је, да на угарском сабору има три опозиције. То је крајња левица под вођством Ираљијевим, умерена опозиција или тако звана „народна странка“, којој је вођа гроф Апоњи и најпосле дисиденти крајње левице на челу са Гаврилом Угроном, добро нам познатим из Узелчеве афере. Све те три странке, међу којима има иначе и битне разлике споразумеле се у том, да приликом избора догодишњих заједнички делају против владине странке. Опозициони кандидати биће истакнути у свима срезовима и опозиције ће једна другу помагати.

„Стара баба и тараба
То је прва ворма.

Стари Хрват и поклопац
То је друга ворма.

Пијан попа и крмача
То је трећа форма“.

Сад почне доказивати свој дар о трговини и економији. Без све шале, да је трговину и економију ма у Крижевци или Ади изучио, ма да је дефиниција ових двеју струка, по либералном му мишљењу: „прво лице ја“, зацело да би Бачка имала још једног либералног милијунарчића, и тако би Лаза Дунђерски имао Србина либерала милијунарчића — колегу. Но наш на понос и дику либералац поп Миленко каже, ма да није изучен трговац и економ, да је он директор патријарових добара и српских манастира, да би он делом показао за пет година, били био милијунарчић. Па може му се и веровати; јер је он особито даровит, знате ли шта? шта друго, нег даровит либерални швиндлер, он је пре избора највећи радикал био, а показао је баш на делу особиту способност о трговини, кад је оно свети антиминс (плашчаницу), са светог престола божјег из . . . . . цркве на пазар изнео и од поп „Микше“, искао је ни мање ни више нег седам хиљада форинти. Баш прави либералац, женијалиста, економ и трговац, то ти је првак и прави правцати духовни отац!

Широка наша драга отаџбина Угарска, још није родила таког синка. Таког од речи човека више нема, па да зађеш у сви пет континената света.

Па може ли се и сада још ко год срдити на „камен вјере“, па и на путовоћу кога је за 100 ф. либерално преварио, а особито па првог, што га кад и кад прочасти и честита нашем поп Миленку, на свеколиком му дивот либералном делању?

„Понижајше“ молим и чиним свакога пажљивим, да ако се ма ко усуди рећи, или посумњати, да поп Миленко Банаћанин, није од главурде па до пете либерал и научен, пун карактера човек, ја ћу се с тим на мах у очајнички коштац, на живот и на смрт ухватити. Бога ми што рекох, то не порекох.

* * *

Ако ма ко посумња у истину ове причице, ја га молим да ако га пут нанесе од Н. Сада па до Сомбора царским друмом, то нека у свакој општини прочита ову причицу ма и српском детету само, па ће на мах знати, која је то српска општина тако на жалост усрећена с либералом поп Миленком Банаћанином.

„Рци“ либералче поп Миленко, није ли све тако, као што се овде „хер лерер“ с тобом мало нашали; хајде попо на тебе је ред?!

У срцу равне Бачке.

Родољуб Ђ.
названи „хер лерер“.

Тај принцип је већ усвојен и опозиција је почела већ да развија своју агилност. Но она неће да развија агилност само у оним жупанијама, где су до сад побеђивали махом људи из опозиције. Вољна је опозиција, да поради, да се и у оним крајевима развије што већа агилност, у којим је до сад владина странка имала сигурне срезове. Као такав крај познат је јужна Угарска, а особито су са своје „лојалности“ познате бачка, торонталска и тамишварска жупанија. У тим жупанијама су бирани до сад већином посланици владине странке. Опозиција хоће да покуша, не би ли како год освојила терена и у тим жупанијама. Прошле недеље дигао се сам гроф Апоњи са неколико својих пријатеља у Сомбор. Ту је била конференција, на којој се решило, да опозиција у свима срезовима бачке жупаније ступи у изборну борбу. Та конференција је истакла је и кандидате у појединим срезовима. Како новинарски извештаји гласе, конференција била лепо посећена, само је ипак гроф Апоњи заједно са својим присталицама правио рачун без бирташа. Он се није осврнуо на то, да се у Бачкој, а особито у доњој и средњој Бачкој састоји резгро бирача из народносних бирача, Срба, Словака, Бунјеваца и т. д. Конференција није ктела, да поведе реч о том, какав положај ће заузети удружена саборска опозиција према народностима, а то је веома рђаво учинила, јер исход изборне борбе у Бачкој зависи највише од тога, какав ће положај заузети народности, у изборној борби.

По листовима води се жива дискусија о том, да се седиште католичког примаса премести из Острогона у Будимпешту. И сви су изгледи таки, као да ће у овој ствари бити неке промене. Удесиће се тако, да примас за време сабора и за време бављења владаревог у Будимпешти станује у Будимпешти, а остало време да проведе у Острогону. А док он станује у Острогону њега ће у Будимпешти замењивати његов викар.

У мађарским круговима повела се реч, да се 1895. год. одржи у Будимпешти изложба. У том погледу има данас два мишљења. Једно је, да та изложба буде општа, светска изложба, а друго је, да та изложба буде чисто земаљска, мађарска. Ово последње мишљење као да ће и победити, јер је и сам министар трговине за ово последње мишљење. Већина саборских посланика такође је за ово последње мишљење, и према свем том изгледа, да ће ово мишљење и победити.

У недељу, што иде, бираће српска правосл. црквш. општина два питомца из закладе Боздине. Компетената на ову стипендију има приличан број и живо се ради на том, да ту стипендију добију онаке занатлије, који дају највише гарантије, да ће моћи прокопсати са стипендијом, те постати корисни чланови овдашњег Српства, кога овде има сваки дан све мање. У осталом недеља није далеко, те ћемо видети, ко ће бити изабран.

Долово, 25. октобра. (О Текелијанум у). Славно уредништво! Ретко врло ретко стижу гласи из нашег места, а кад стигну! они су — тужни.

Повод овом допису је опет јадна тужна појава на хоризонту српског неба. Славни Сава Текелија је основао завод за сиромашне ученике — Србе, православне вере — на пештанском свеучилишту; па као сваке, тако су и ове године изабрати питомци у тај завод. Ал како? На првом месту видимо Јована Живојновића из Долова! Изненађење! Чудо ме снађе!

Јована Живојновића отац — који са имањем у вредности од 20000 фор. располаже — добио је ове године 100 м. ц. жита и толико исто кукуруза и од своје џепане 500—600 фор. које све 2000 фор. чистог прихода износи — није сирома човек. Па како је Јован Живојновић дошао до текелијанума? Дал' је он сведоџбом доказао сиромашно стање?

Неправда је учињена; питање је, ко је учинио? Ако је Јован Живојновић својој молби за Текелијанум прикључио истиниту сведоџбу — онда је управа завода крива, није се по правилу владала — учинила је злочин на другог којег сиротог ђака; а ако је Јован Живојновић лажном сведоџбом — што је, нећу да кажем, немогуће — доказао, да је сирома, да му родитељи немају имања, онда је он учинио превару, а онај који му је сведоџбу иставио, мора под истрагу доћи.

У сваком случају хоћемо да дознамо истину, стога се обраћамо на наша јавна гласила. **Чак—.**

Вести из места и са стране.

Седница епарх. школ. одбора од 23. о. м. У овој седници изабран је равнатељ новосадске гимназије Васа Пушибрк за потпредседника а за чланове дисциплинарне комисије изабрани су Светозар Савковић и Влада Стратимировић. Између осталога било је на дневном реду ово:

Министарство просвете вратило је старо-паланачкој општини основно писмо св. савске закладе због нејасног превода. Школски Савет издао је декрете Ђорђу Јовандићу учитељу и Љубици Кошевићевој у Старој Паланци, Аркадији Павловићу у Старом Керу; одсада ће учитељски декрети бити писани а не аутографисани; учитељи и учитељице полагаће заклетве истом кад им се уручи декрет; учитељица Д. Д. осуђена је и Шк. Саветом да врати општини у Т. С. Миклушу сеобне трошкове; Шк. Савет досудио је учитељици Милеви Миловановој накнаду за стан и огрев од времена када је у Н. Саду у службу уведена па до краја г. 1878.; изразио је проти Јовану Бороти и подпредседнику Васи Пушибрку признање за рад њихов докле је епарх. школ. референт био суспендован и одредио је за уређење канцеларијских послова В. Пушибрку награду од 250 ф., одобрио је све предлоге истога потпредседника о даљем вођењу послова епарх. шк. одбора; „Методика и дидактика“ Петра Радуловића, управитеља учитељске школе горњо-карловачке, препоручиће се за школске књижнице; псалтир књижаре Јоцића у Н. Саду (цена 22 новч.) огласиће се школским учебником; захвалиће се поджупану бачкоме што је утерао заосталу плату учитељу товаришевачкоме; одобрено је поравнање Тодора Ракића учитеља ст. паланачког са општином му у погледу накнаде станарине и одбијена је тражбина учитељице А. Степићеве; избор учитељице Ане Поповићеве у Мартоношу и Даринке Каракашевићке у Фелдвару остављени су да се реше доцније у прве док се извиди је ли изборна скупштина законито сазвана и одржана, а у друге док жупанијска власт стално установи плату српске учитељице фелдварске; одобрени су избори учитеља Јована Борјановића у Ади и Александра Велимировића у Фелдварцу, Озрена Загорице у Сентомашу и учитељица Јелисавете Павловићеве и Јованке Кондорошеве у Н. Саду; ради извиђења тужбе Пивничана на привременог им учитеља изаслани су епарх. шк. референат и прота Милан Ћирић; за привременог салашког учитеља петровоселског одобрен је Живојин Хорвећанин; одобрена је плата за ново учитељско место у Ади; оболелог учитеља туријског Чеду Бошњака прегледаће чланови одбора лекари др. М. Јојкић, др. Л Станојевић и др. И. Огњановић; одобрен је премештај учитеља ст. паланачких ради успешнијег предавања мађарског језика; одобрено је општини ст. керској да може на место умрлог учитеља С. Томића отворити стечај од 4 недеље дана за бирање учитељице с тим да удовици умрлога учитеља изда посмртнину у износу тромесечне плате: наложено је општини пирошкој да отвори још једну и то женску школу; учитељи који нису поднели специјалан учевни план кажњени су са 5 фор. глобе, местни школски одбори који нису поднели табличне исказе о стању својих школа укорени су и попрећено им је ако за 15 дана то не учине да ће се огласити за разрешене; изискани су извештаји од месних школских одбора о томе, колико се деце уписало почетком ове шк. год. у школу, имају ли сва деца књиге и школске опреме, је ли се старало свуда за редован огрев школе — и наложено је одборима да према заразним болестима, које владају, пазе да се школе редовно чисте, ветре, добро ложе, да деца имају добре пијаће воде, да сиромашнија деца добију одело и обућу, и да учитељи двојином оштрије пазе на вратобоље.

Произведени у виши чин. На Митров-дан произведени су у Ср. Карловцима за архимандрите: г. г. изабрани епископ, Михајило Грујић и управитељ манастирских добара, Гаврило Змијановић, као што нам оданле јављају.

Срп. академ. литер. друштво „Стражилово“. Пишу нам из Граца да се је срп. академ. литерарно друштво „Стражилово“ овако конституисало: Председник: Милан Јовановић фил. Подпредседник: Тома Биринша прав. I. тајник: Каменко Суботић фил. II. тајник: Душан Мијоковић мед. Благајник: Милан Јојкић мед. Књижничар: Душан Николајевић прав. Одборници: А. Видак. П. Пајић. Ђ. Петрановић. Заменици: Ђорђе Дада и М. Димитријевић.

Етнографска изложба чешког народа приредиће се г. 1893. у Златном Прагу, како нас обавештава главни одбор, који се устројио тамо у ту цел. Ово доносимо данас само као вест, јер немамо више простора а у једном од идућих бројева донећемо цело писмо тога одбора.

Забава. На дан св. Димитрија 26. окт. о. г. у просторијама „Српске грађанске читаонице“ у Митровици приредиле су ученице срп. вероисповедне школе III. и IV. и привр. V. разреда и гђица Ирена Петровићева вечерњу забаву са овим програмом: 1. „Српска молитва“, од Змај-J. J., декламује Анастасија Радослав. 2. „Полаженик“, од Милеве Симићеве престављају гђица Ир. Петровић и ученице III., IV. и V. разр. 3. „Српском Омиру Сими Милутиновићу од Ђорђа Милића, декламује Даница Паићева, ученица III. разр. — Чист приход ове забаве намењен је подизању споменика Сими Милутиновићу-Сарајлији и бившем професору српске препарандије у Сомбору Исидору Стојковићу. Највећа заслуга, да се ова забава одржала, припада једино вредној и честитој Српкињи гђици Зорци Трумићевој, и ми не можемо а да јој на овом месту и овом приликом свако признање не изразимо, која — поред свог доиста тешког позива — ево вредно је прегла да опште племенитој цељи привреди. — Признање ово нека је крепи да и надаље овако племенито поради за опште добро, а нека уверена буде да ће увек наћи искреног признања за свој доиста велики труд. — Ми се надамо да почетак честите ове Српкиње наћи ће одзива и код других наших вредних учитељица и да ће и оне хтети, и вољно се придружити овом и оваком родољубивом пожртвовању где се тиче опште ствари. — Ми се још надамо да ће и честито митровачко грађанство дати доказа и признања својој вредној наставници. Живеле и множиле се оваке честите Српкиње!

Трговина.

Нови Сад, 29. октобра. Време је облачно и магловито и изглед је на кишу, хладноћа је попустила. У нашој вароши слабо је странаца, те је трговина у застоју. На житној пијаци довоз је врло слаб ништа се не купује. Цене су остале по старом као и пре. Са горњих пијаца истина стижу повољне вести, али ни то неможе нашу пијацу да оживи. Ми можемо данас цене храни овако забележити: Пшеница 10 ф. 80 н. Кукуруз 5 ф. 20 н. Јечам 6 фор. Зоб 6 ф. Наполица 9 ф. 70 н. Све од 100 килограма.

Брашно има обилне проће и ма да су цене поскупиле све се више и више тражи. Наши паромлини нису у стању ону количину да произведу која би тражење покрила, те су приморани без прекида ноћу и дању да раде. — По изгледу брашно ће у ценама и опет поскупити. Данас су оваке цене:

0.	1.	2.	3.	4.
ф. 17·20	ф. 17·—	ф. 16·80	ф. 16·40	ф. 16·—
	5.	6.	7.	8.
	ф. 15·60	ф. 15·20	ф. 14·—	ф. 11·20

Крису је цена: А. ф 18.— В. ф. 18.— С. ф. 17·60 Све од 100 килограма.

На осталим пијацама остало је све по старом, напретка није било никакова, а ни цене се нису мењале. Продавало се:

Теоци 15—25 ф. по ком.
Овци 7—11 ф. по пару.
Свињи дебели 35—36 ф.
Свињи млади 34—35 фор.
Маст 54 фор.
Сланина 54 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 29. октобра. Пшеница је данас умерено нуђена, а воља за куповањем била је умерена тенденција остала је стална. Продало се до 30.000 м. ц. са непромењеном ценом. У другом зрну био је промет услед слабог довоза врло скучен. — Продавала се: Пшеница потиска, бачка и банатска 11 ф. 55—70 н. Све на три месеца. Закључивано је: Пшеница за пролеће 11 ф. 58—60 н. Кукуруз за мај-јуни 1892. 6 ф. 35—37 н. Зоб за пролеће 6 фор. 80—82 нов. Репица за август-септембар 1891 $14^{4}/_{8}$—$14^{6}/_{8}$ фор.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 29. октобра.

Дукати — — — — — — — —	5·58
Наполеондори — — — — — —	9·35
Немачка марка — — — — — —	57.92½
Лондон — — — — — — — —	117.85

Новије вести.

Беч. Старочеси одустали су од накане, да положе саборске мандате; они ће остати у чешком сабору.

Праг. Фабрика шећера у Лауну (на железници из Прага у Дукс), друга највећа у целој Чешкој, изгорела је до темеља. Она је сваке године израдила до 700.000 мет. центи репе.

Суботиште. Свечаности код отварања железнице Пожун-Суботиште, које су почеле у недељу у Пожуну, довршене су овде најсјајније. Министар трговине Барош, који беше свечано дочекан на свима станицама, стигао је у 4 сахата после подне овамо и беше примљен одушевљено. При свечаном улазу у варош учињене су Барошу многе овације а код славолука поздравио га је начелник Сабо, који му је захвалио, што се заузео за интересе Суботишта. У вече био је банкет за 500 особа и варош била је осветљена.

Берлин. У суботу прослављени су 70. рођен-дани Хелмхолца и Вирхова врло свечано. Ђаци приредише им свечани комерс, где су их поздравили најодушевљеније.

Милан. Министар-председник Рудини и министар финансија Луцати стигли су у недељу овамо где им је приређен свечани дочек.

Лил. Овде је у недељу изабран за посланика на француској народној скупштини социјалиста Лафаржи са 6470 гласова против републиканца Депасе, који је добио 5175 гласова.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

„Лопов.“ Нова музикалија. Цена 1·20 дин. или 55 нов. Од Стеве А. Станковића. Удешено за гласовир, певање и игру. Издање књижаре Бранка Веселиновића у Београду.

Војно-историјске белешке о српско-бугарском рату 1885, написао К. И. (са једном општом картом и 7 топографских планова). Превео на српски и својим примедбама пропратио Ст. Грујић, ђенерал-штабни мајор у оставци, редован професор статистике и географије на краљевско-српској војној академији. Београд, штампарија нар. радикалне странке, 1891. Цена 2 динара. Може се набавити код писца у Београду.

Врло штовани писац издао је године 1887. оригинално своје дело о овоме рату под натписом: „Сливница, рат Србије и Бугарске 1885. год.“, а сада је превео и бугарско дело о овоме рату, да војени стручњаци имаду прилике упоређивањем једнога и другога дела уверити се о правој истини у погледу тадањих догађаја. Ми од свега срца одобравамо овај рад врло поштованога писца, захваљујући му на његовом родољубивом труду. Док доспемо да прочитамо овај његов превод, проговорићемо о њему опширније, а исто тако и о његовом оригиналном делу, на које се није свратила довољна пажња у нашим крајевима.

Ми нашој поштованој публици најживље препоручујемо да набави и прочита ово дело г. Грујића.

ОГЛАСИ.

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
М. ПЕТКОВИЋА
У ИНЂИЈИ
551 потребује једног помоћника. 1—3

ИНЈЕКЦИЈА И ПИЛУЛЕ
ДР. МИЛЕРА
ГЛАВНОГ ШТАБНОГ ЛЕКАРА 524
зготовљене по лечничком пропису и од лекара препоручене као напредно сретство против сваке Gonorrhoe (Катара, тока). Шта више помаже и код застарелих болести. **Успех се показује за неколико дана.** Цена је за болести у зачетку бр. I. 1 ф. 60 нов. са лечничким упутством за употребу. Бр. II. за застареле и кроничне болести 2 ф. 50 н.; а поштом 25 нов. више. Добија се само у главном стоваришту, где се производи: **St. Georgs Apotheke, Wien, V. Wimmergasse Nr. 33.** — камо се и све писмене поруке упућују. 4—10

ШПЕЦЕРАЈСКО-ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
ЈОСИФА НЕДЕЛКА
у Срп. Итебеју (Szerb-Ittebé, Torontal)
потребује једног млађег спомоћника доброг продавца који српски, немачки и мађарски говори. Ступање је одмах. 542 2-3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ТОШЕ АРСЕНИЈЕВИЋА
У ПАНЧЕВУ
550 потребује једног млађег помоћника доброг продавца који српски, немачки и мађарски говори. Ступање одмах. 2—2

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
КОСТЕ СТОЈАНОВИЋА
549 **У КЛЕНКУ (на Сави)** 2—3
потребује једног спомоћника. Ступити може одмах.

Мануфактурна и галантеријска трговина
ВЕЉКА НИКОЛАЈЕВИЋА
У ИНЂИЈИ
потребује једног помоћника који говори српски, немачки и мађарски, даље треба једног практиканта или шегрта. — Ступање одмах. 2—2 545

ПРАВИ
МЕДИЦИНСКИ
МАЛАГА-СЕКТ
по анализи ц. кр. стације за пробу вина у Клостернајбургу
врло добар и чист малага
који врло јача **слабе, болеснике, реконвалесценте, децу** итд против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.
У 1/1 и 1/2 оригиналној флаши и под **законски депонираном штитницом**
ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ
VINADOR
БЕЧ. ХАМБУРГ.
Оригиналне цене ф. 2.50 и ф. 1 30.
Даље разна инострана вина најбољ наквоће у ориг. боцама и по ориг. цени.
У НОВОМ САДУ: у главном стоваришту код г. Мите Коде, винска и деликатеса трговина; П. Георгијевића, апотекара; Г. Плавшића, апотекара; П. Шула, посластичара; Љ Стефановића, винска и деликатеса трговина; Јене Сарке, хотел „зелени венац.“
У БРОДУ: код Фрање Бенчевића, хотел „црвена кућа“; К. А. Пахани шпецер. трг.; Јос. Парадајзер, рестауратер жељезнички; М. Рајновић хотел „жута кућа.“
У ИНЂИЈИ: код М. Петковића, шпец. и вина трг.
У МИТРОВИЦИ: Г. Петровића апотекара; Браће Адамовића, шпец. и вина тргов.; Антона Ковача хотелијера; С. А. Крстоношића, шпец. трговина.
На жиг „**Vinador**“ као законски депоновану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за добру каквоћу гарантовати. 452 3—4

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.